

Litteratur om Ribe Amt

I »*Fataburen. Nordiska museets och Skansens årsbok 1949*« har Gunnel Hazelius-Berg skrevet »Kommentar til en gåva«. Gaven, som Nordiska Museet har modtaget fra Frk. Eda Witt i Gränna, er en mærkværdig og »synnerligen vackert« tegnet Dug af fint, hvidt Linlærred, helt broderet med rødt Silke. Midtpartiet udgøres af et stort sammensat Adelsvaaben, omgivet af en Krans af Blomster, Blade og Frugter, som støttes af de to Vildmænd, der er velkendte fra det danske Rigsvaaben. Det øvrige af Dugen er udfyldt med et Mylder af Bladkviste, Blomster, Dyr og Fugle. Dugen er dateret 1643 og har Initialerne W. R. K. — F. K. R. Det gælder *Wentzel Rothkirch* og *Frue Kirsten Reedtz*. Det samme fremgaar yderligere af Vaabenet, i hvis venstre Halvdel man ser Rothkirchs fædrene og mødrene Vaaben og i højre Halvdel Kirsten Reedtzs tilsvarende. Kristian IV's Redningsmand fra Slaget ved Lutter om Barenberg, kendt som Holmarskal og Landkommissær samt Bygherre af Krogsgaard, og som sammen med sine tvende Hustruer er begravet i Tjæreborg Kirke, hvor et pragtfuldt Epitafium af Sandsten og Marmor og et skønt Smedejernsgitter minder om ham, har nu gennem denne »synnerligen vackre« Dug, af hvilken en Gengivelse pryder »Årsboken«s Forside, nok en Gang udfoldet en Rest af sin fordums Pragt. Det er blot Synd, at Dugen ikke havnede i det danske Nationalmuseum. — I »*Nordisk Numismatisk Årsskrift*« 1948 har Mønthistorikeren Sagfører Axel Ernst skrevet en meget interessant Afhandling: »*Bidrag til Ribe Mønts Historie*«, der søger at redegøre for og uddybe Georg Galsters Arbejde her i Aarbogen 1947, et Arbejde, som Axel Ernst finder har Bud til alle, der beskæftiger sig med Dan-

marks Mønthistorie. Af »*Danmarks Riges Breve*« er udkommet 6. Bind i 2. Række med enkelte Ting fra vort Amt. — C. J. Becker giver i »*Mosefundne Lerkar fra den yngre Stenalder*« (Aarbøger for nord. Oldkyndighed og Hist.) en ny Behandling af den kendte Jordgrav fra Dyssetid i *Forum*. — Pastor emer. J. Andreassen har i Anledning af Ho Kirkes 500 Aars Jubilæum, der fejredes 26. September 1948, og hvor ogsaa Historisk Samfund ved Biskop Scharling frembar sin Lykønskning, udsendt »*Ho Kirke gennem fem Aarhundreder*«. I den brede Fremstilling med rigelig Anvendelse af den almindelige Kirkehistorie har Andreassen navnlig ved Hjælp af Præstegaardens Arkiv og mundtlig Overlevering fremdraget en hel Del værdifuldt og interessant Stof, ligesom ogsaa den trykte Litteratur om Sognets kirkelige Forhold er flittigt benyttet. Indtil 1448 stod Kirken paa Kirkebjerg nord for Byen, men dette Aar flyttedes den til dens nuværende Plads. Endvidere gøres der Rede for Ejendomsforhold og gives Oplysninger om Præster, Kirkesangere og Menighedsraad. Bogen er forsynet med gode Billeder. Med »*Ho Kirke*« har Andreassen afsluttet Skildringen af Kirkerne i sit gamle Pastorat — Danmarks vestligste. — »*Nabo til Kræn Vester*« hedder Salomon Frifelts og T. Tobiassen Kragelunds sidste Bog. »*Smaaskæbner med en stor Nabo*« har den som Undertitel. I en indledende Novelle »*Godt Naboskab*« fortæller Frifelt en Kystbos salte Skæbne som Sømand og Landmand. I næste Afsnit skildrer Frifelt *den gudelige Vækkelse*, der gik »som et friskt, farende Foraarsvejr hen over Kysten, rystede op i Kystboernes Sind, lagde nye Toner ind i Tilværelsen og virkede efter sine egne Love herude i Livets og Dødens Grænseland«. Dernæst følger *en Strandingshistorie* om Konsul Lauritzens Damper »*Nordsøen*« og *Kaptajn Degn*, fortalt af *Forretningsfører Christiansen*. Ogsaa *Kaptajn N. Larsen* lader Frifelt fortælle spændende Oplevelser paa Havet og under forrige Krig i Konsul Lauritzens Tjeneste. Gennem *Fiskeskipper Anders Andersen* gives gode Oplysninger om *Fiskernes Forhold* og om *Storfiskeriet* — alt gengivet som Frifelt formaar det. Tobiassen fortæller indgaaende om *Fiskeri i gamle Dage*, om *Aalejern* og *Fiskesnøre*, om *Glib*, *Vaad*, *Hamme*, *Ruse*, *Togger*, *Hus*, *Preg* og *Kry*, om *Fiskens Behandling*, om *Saltning* og

Løbere, om Baadelag og Baadegilder og gamle Fiskeres Skæbner. Ogsaa denne Bog passer smukt i den lange Række af de to samarbejdende Forfatteres kulturhistoriske Skrifter. — I sidste Aarsberetning fra Nordby Skolevæsen har Skoleinspektør Niels Birkelund skrevet en udmærket Artikel om »*Nordby Skolevæsens Historie*«. 13. Febr. 1950 kan Nordby Borgerskole fejre 100 Aars Jubilæum. — »*Ribe Stifts Aarbog*« 1949 er ikke blot den hidtil fyldigste i Serien, men ogsaa en af de bedste. Som sædvanligt indledes den med et »*Brev fra Ribe Bispegaard*« af Biskop Scharling, der her paa en Maade tager Afsked med Stiftet — »dette interessante og brogede Stift; dette rigt bevægede Stift, hvor Livet baade i Fortid og Nutid har virket og udfoldet sig paa en Maade, der i Nord som i Syd gav Anledning til Brydninger under nationale og kirkelige Modsætninger, men i hvert Fald ikke gav Anledning til at falde i Søvn«. Videre søger Biskoppen at føre en »økumenisk Samtale« om Værdien af en dansk Folkekirke for derved hos modstridende Partier at finde større Forstaaelse og mere Enighed om, »hvorledes Kirkens Forhold bedst ordnes i et Folk som det danske«. Iøvrigt skriver Professor P. G. Lindhardt om »*Dines Pontoppidan*«, Faderen til en Række højtbegavede Børn og Præst i Ribe 1843—56. Gennem hans Søners Værk lever hans Navn i dansk Kirke- og Litteraturhistorie. Lindhardt lader ham tillige afspejle det 19. Aarhundredes skiftende Teologi og nyvakte Kirkeforstaaelse. Artiklen hviler væsentlig paa Professorens større Arbejde »*Præsten Dines Pontoppidan*« i *Acta Jutlandica* 1948. Sognepræst H. B. Graabæk skildrer i sit særdeles værdifulde Bidrag »*Ved Babylons Floder* —« Indtryk fra 3½ Aars Arbejde i *Flygtningelejren i Oxbøl*. Ud fra sit intime Kendskab til Forholdene som Sognepræst i det af Besættelsen særlig overvældede Sogn og Medlem af Udvalget for Flygtningelejren har han som faa Betingelser for at kunne skrive om Oxbøllejren, og Afhandlingen viser, at han har udnyttet Betingelserne. Man faar et levende Indtryk af denne underlige Verden i det store Flygtningesamfund, menneskeligt, kulturelt og kristeligt — en grundlæggende Skildring. Pastor H. J. Helms fortæller om sin Fader »*Provst P. G. Helms*«, men ogsaa dennes Fader, den kendte Kirkehistoriker *Jacob Helms*, Adjunkt i Ribe og

Sognepræst i *Janderup-Billum*, omtales kort. 1892—1908 var P. G. Helms ogsaa Præst i dette Embede. Endvidere fortæller de sønderjyske Krigsfangers Ven, *den Jærnvæd Præst N. A. Jensen* levende om sin Præstegerning i Ribe Stift. Provst P. Schülein skriver kort om *Carl Immanuel Scharling* og Biskop S. M. Westergaard om *Vor nye Biskop*. Pastor B. Lundsgaard har en Oversigt over *Personskifte inden for Præstestanden*, og Bogen slutter med en Række forskelligartede *Noter*. — I »*Jul i Vestjylland*« 1948 har Aug. F. Schmidt skrevet »*Fra Vinterens Folkeliv i Egnen mellem Ribe og Gram*«, og H. K. Kristensen skriver om »*Ansgars Mission i Sverrige*«. — Hæftet »*Maagen*«, der tidligere har bragt en Del Folkemindestof, har i Hæftet for 1948 udviklet sig til at blive en *Samling Folklore fra »Vestkysten«s Læsekreds, isprængt biografisk Stof*. —

»*Præsten og Forfatteren Mads Henrik Nielsen. En Ven skildret af en Ven*« er en varmt følt Skildring af Præsten, Historikeren og Mennesket M. H. Nielsen, født i *Plovstrup*, Præst i *Kvong-Lyne* og senere i *Skrydstrup*. Endvidere gengives i et Tillæg de smukke Mindeord, H. Grønbæk skrev her i Aarbogen 1948. Vennen er Pastor N. A. Jensen. — Et Privattryk, udsendt som Julegave til Familien, kan det have Interesse for andre? Ja, det er i alt Fald Tilfældet med Klara Sørensens lille Skrift: »*Til mine Søstres og mine egne Børn*«. Fru Sørensen skildrer her sine Bedsteforældre og Forældre (Anders Simonsen Sørensen og Ellen Christensen, *Billumtarp*, og deres Datter Karen, der blev gift med Th. Thomsen fra *Dalkær*) saa levende, smukt og sandt, at det maa interessere. Det grundtvigskprægede folkelige og kirkelige Liv, som levedes i Hjemmet, faar vi ogsaa et Indblik i. En Datter fra dette Hjem er den landskendte Fru *Villemoes Andersen*. Desværre kan det smukke Hæfte ikke købes. — Til C. Heilskov: Dansk Provinstopografi, der er en udmærket Hjælp for dem, der arbejder med Lokalhistorie, vil der inden Aarets Udgang komme et *Supplementsbind*, som kan faas til en betydelig nedsat For købspris.

H. K. K.
